

RAZVOJ POZITIVNOG ODNOSA PREMA CJELOŽIVOTNOM UČENJU UNUTAR PODUZETNIŠTVA

Marina Gašić mag. ing. agr., Hrvatski zavod za zapošljavanje Beketinci,
Čepinska 148, 31 403 Vuka, Hrvatska
Telefon: 00385911895040 Fax: 0038531389470
e-mail: gasic.marina04@gmail.com

SAŽETAK

Programom Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od 2011. do 2015. godine te Strategijom razvoja poduzetništva od 2013. do 2020. godine nastao je „Poduzetnički impuls“ 2015. Temeljem takvih programa postignuti su pozitivni pomaci te rast ukupnog gospodarstva bez obzira na gospodarsku krizu. Sektor malog i srednjeg poduzetništva za 2013. godinu pokazuje porast investicija u visini od 19,83%, čime su i ukupni prihodi porasli za 5,6%, kao i broj zaposlenih te izvoz. Zakonom o trgovačkim društvima, odnosno izmjenama i dopunama, omogućeno je jednostavnije poslovanje, čime se ostvaruje porast broja otvorenih poduzeća. Ministarstvo poduzetništva i obrta Republike Hrvatske naglašava kako je u posljednje tri godine provedbom navedenog Zakona, otvoreno 34.198 tvrtki i 25.818 obrta. Unutar Zakona o obrtu smanjen je iznos obveznog doprinosa za 50% te je ukinut varijabilni dio komorskog doprinosa. Strategija Europa 2020 i Zajednički strateški okvir omogućuju sredstva za kohezijsku politiku Republike Hrvatske s ciljem zapošljavanja, povećanja energetske učinkovitosti i iskoristivosti obnovljivih izvora energije, rast ulaganja u istraživanje i razvoj, ulaganje u obrazovanje te smanjenje siromaštva. Aktivnostima Regionalnog centra za razvoj poduzetničkih kompetencija zemalja jugoistočne Europe podiže se svijest svakog pojedinca unutar formalnog i neformalnog obrazovanja. Cjeloživotno učenje važno je za razvoj malog i srednjeg poduzetništva kako bi se postigla što bolja učinkovitost te kako bi se zapošljavale osobe s visokom akademskom kvalifikacijom. Takav obrazovni kadar u potpunosti lakše može dostići konkurentniju razinu pojedinih proizvoda i usluga te učinkovitiji poslovni model u pogledu inovacija.

Ključne riječi: samozapošljavanje; obrazovni kadar; konkurentnost; učinkovitost

1. UVOD

Europsko vijeće je odredilo strateški cilj povećanja razine znanja unutar Europske unije, kako bi se postigao održiviji ekonomski rast uz bolju socijalnu koheziju.

S obzirom na navedeno bilo je potrebno iznijeti i provesti niz mjera o čemu govori Lisabonska deklaracija. Unutar deklaracije određene su vrste intelektualnog kapitala.

Zemlje koje su bogate znanjem ostvaruju vrlo visok rast i razvoj. Upravo zbog tog strateškog cilja potrebno je cjeloživotno učenje u svim oblicima. Republika Hrvatska je u procesu ubrzane poduzetničke tranzicije stvarajući klimu za razvijeno tržišno poduzetničko društvo.

Važno je napomenuti kako vrlo mali broj hrvatskih tvrtki omogućuje svojim djelatnicima izražavanje inovativnosti i znanja koja posjeduju.

U svijetu je problem permanentnoga obrazovanja jednim dijelom riješen na način da su napravljene reforme. Postoji reforma koja zastupa tehnički aspekt, odnosno sagledava aktivnosti unutar obrazovanja samog sustava školstva te strukturna reforma. Strukturna reforma je vezana uz gospodarski, socijalni i politički sustav. Ovakva podjela je naišla na brojne kritike jer je posao enorman, ali rezultati vezani uz obrazovanje pokazuju kristalnu sliku.

Razvijene zemlje poput Japana i Amerike uložile su u obrazovanje svojih zaposlenika jednaku količinu sredstava koliko i obrazovne institucije sve zajedno. Podatak u prethodnoj rečenici ukazuje kako inoviranje znanja zaposlenih doprinosi većoj poslovnoj izvrsnosti. Ulaganjem u gospodarstvo nemoguće je postići tako veliki koeficijent povrata, kao ulaganje u znanje. Međunarodna komisija za obrazovanje unutar Europske unije donijela je prijedlog ulaganja 6% bruto nacionalnog dohotka zemalja članica u obrazovne potrebe (Vujić, 2004, 222).

2. PERMANENTNO OBRAZOVANJE

Nažalost, postizanje određenog broja visokoobrazovanih nije dovoljan uvjet konkurentnosti.

Unutar gospodarstva svake zemlje svakim danom sve više raste potreba za inoviranjem znanja i stjecanje novih radnih vještina. Shodno tome, razlikujemo formalno, neformalno i informalno obrazovanje. Formalno obrazovanje u Republici Hrvatskoj podrazumijeva redoviti obrazovni sustav. Neformalno obrazovanje se odvija u određenim poslovnim školama ili organizacijama za izobrazbu u obliku strukturiranih programa. Informalno obrazovanje se odnosi na samoučenje.

Poduzetničko obrazovanje u razvijenijim zemljama bazira se na korištenje informacijske obrazovne tehnologije s programima za brzo učenje. Multimedijsko daljinsko elektroničko obrazovanje predstavlja jednu od mogućih metoda za stjecanje znanja, no ista nije pretjerano zastupljena na tržištu Republike Hrvatske. U svijetu je ovakav način učenja u posljednjih petnaestak godina znatno uznapredovao.

Ljudski potencijali su postali bitan čimbenik svakoga poduzeća, stoga je potrebno razvijati strategijski plan permanentnog obrazovanja. Navedeni plan trebao bi obuhvaćati pomnu analizu vještina djelatnika, potrebe za kadrom koji je tek završio školovanje, kao i one koji su zaposleni, zatim obrazovanje uz rad i bez rada te evaluacija školovanja i osposobljavanja. Ovakvim načinom raspodjele postiže se gospodarska i socijalna zadaća, jer nije postizanje znanja samo radi znanja, nego i sredstvo pomoći čovjeku u njegovoj djelatnosti.

Niska razina obrazovanja utječe na ekonomske rezultate i razvoj društva te dugotrajnu nezaposlenost i socijalnu isključenost. U konačnici to nije dobro za pojedinca u okvirima društvene zajednice.

Obrazovanje je snaga iz koje društvo raste i razvija se velikom brzinom. Elementi permanentnog obrazovanja sastoje se od objektivnih mogućnosti tržišta, sredine iz koje pojedinac potječe, emocionalne inteligencije, društvenog statusa te materijalne vrijednosti i zadovoljstvo poslom.

Obrazovni rast predstavlja rezultat dobre organizacije društva. Također, dobra organizacija kvalitetnog kadra na ključnim pozicijama može funkcionalno upravljati kvalitetom permanentnog obrazovanja.

U Republici Hrvatskoj prožet je negativan stav unutar društva u pogledu cjeloživotnog učenja, jer mnogi pojedinci obrazovanje smatraju nepotrebno izgubljenim sredstvima. Takvo stanje treba iskorijeniti te obrazovanje, posebice cjeloživotno, imenovati „investicijom“. Poražavajuće su činjenice da Hrvatska pokušava pratiti razvijene zemlje u pogledu permanentnog obrazovanja, ali sve stoji samo na papiru, ništa nije praktično. Budžetna sredstva za navedeno su izrazito mala, kao i plaće djelatnika u prosvjeti.

3. POKUŠAJI I REZULTATI PERMANENTNOG OBRAZOVANJA

Ministarstvo poduzetništva i obrta Republike Hrvatske unutar poduzetničkog impulsa 2014. navodi mjeru D1 Obrazovanje za poduzetništvo kojoj je cilj usvajanje znanja i vještina predstavljajući ključne elemente za poduzetništvo, odnosno iniciranje socijalne poduzetničke kulture, razvoj pozitivnog odnosa prema cjeloživotnom obrazovanju te postizanje veće stope samozapošljavanja. Svrha mjere je ulaganje u obrazovne programe s funkcijom samozapošljavanja postižući time rast i razvoj poduzetništva.

Tablica 1: Rezultati mjere D1

MJERA D1: Obrazovanje za poduzetništvo
OSTVARENI REZULTATI
Proveden 1 program u dijelu promocije poduzetništva na visokoobrazovnoj instituciji
Potaknut rad 9 učeničkih zadruga i 15 vježbovnih tvrtki
Potaknut rad 3 studentska inkubatora

Izvor: Vlada Republike Hrvatske; Poduzetnički impuls 2015.

Pojedine aktivnosti koje su se provodile unutar navedene mjere bile su vezane uz studentske inkubatore, učeničke zadruge i vježbeničke tvrtke. Čak se provodila manifestacija „Dječji tjedan poduzetništva“. Ovdje se ističe angažiranost države u pogledu razvoja obrazovanja u poduzetništvu počevši od formalnog obrazovanja. To je potrebno našem društvu. Potrebno je već u osnovnoškolskim klupama govoriti o poduzetništvu. Takvim pristupom pojedincima bi bilo lakše odlučiti koje školovanje nastaviti.

U okviru mjere D1 zaprimljeno je 97 prijave, a samo njih 28 je odobreno. Ukupan iznos dodijeljenih sredstava je 1.000.000,00 kuna, što bi u konačnici prosječan iznos dodijeljene potpore iznosio 35.714,28 kuna.

Također, Ministarstvo poduzetništva i obrta Republike Hrvatske unutar poduzetničkog impulsa 2014. navodi i mjeru D2 Obrazovanje za obrt čiji je cilj usvajanje znanja i vještina predstavljajući ključne elemente za obrtnička zanimanja, zatim povećanje interesa mladih za deficitarna obrtnička zanimanja te poticanje obrta za obrazovanje mladih. Svrha mjere je ulaganje u obrazovne programe s funkcijom stvaranja kvalitetnih i motiviranih kadrova u obrtništvu postižući time rast i razvoj obrtništva.

Tablica 2: Rezultati mjere D2

MJERA D2: Obrazovanje za obrt
OSTVARENI REZULTATI
1665 osoba s unaprijeđenim znanjima i vještinama za obavljanje obrtničkih djelatnosti
347 stipendiranih učenika koji se obrazuju u deficitarnim obrtničkim djelatnostima
Potaknuta 34 subjekta malog gospodarstva na obrazovanje učenika koja se obrazuju u obrtničkim zanimanjima

Izvor: Vlada Republike Hrvatske; Poduzetnički impuls 2015.

Aktivnosti navedene mjere su permanentno obrazovanje za obrtnike, stipendiranje učenika koji se školuju za deficitarna obrtnička zanimanja te naukovanje za obrtnička zanimanja.

U okviru mjere D2 zaprimljeno je 1.929 prijava, a 1.197 je odobreno. Ukupan iznos dodijeljenih sredstava je 5.673.000,91 kuna, što bi u konačnici prosječan iznos dodijeljene potpore iznosio 4.739,35 kuna.

Strategija razvoja poduzetništva Republike Hrvatske od 2013.do 2020. ističe pro-midžbene aktivnosti poduzetništva i obrtništva s ciljem povećanja konkurentnosti malog gospodarstva. Ovakve i slične aktivnosti provode se kroz organiziranje znanstveno-stručnih skupova, izložbi i sajмова. Ovim Projektom educirano je 7.000 malih i srednjih poduzetnika i obrtnika.

Važno je napomenuti Regionalni centar za razvoj poduzetničkih vještina za zemlje jugoistočne Europe – SEECCEL, predstavljen kao prvi projekt u Republici Hrvatskoj koji je sufinanciran iz europskih strukturnih i investicijskih fondova, a odnosi se na programsko razdoblje od 2014. do 2020. u sklopu Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ odobrenog od strane Europske komisije 12. prosinca 2014. godine.

Bez dobro organizirane i stručne kadrovske funkcije gotovo je nemoguće organizirati kvalitetno inoviranje znanja te izgraditi uspješan poslovni sustav.

Aktivnosti UNESCO-a su temeljene na sagledavanju reformi obrazovanja. Reforme mogu izmijeniti sadržaje obrazovanja, ali nije dokazano da imaju veći učinak na rezultate.

Iskorištavanje ljudskih potencijala pronalazi novi način permanentnog obrazovanja, no problem je poslovnih sustava što uče preko pojedinca. Učeće poduzeće je potrebno temeljiti na poslovnoj viziji i politici, a obrazovanje djelatnika putem projekata i poticaja.

Umni rad dominira nad fizičkim. Albert Einstein istaknuo je da značajni problemi s kojima se suočavamo ne mogu biti riješeni na istoj razini razmišljanja kako su kreirani. Stoga, svi današnji problemi povlače za sobom poveznicu iz jučerašnjih rješenja.

U tom smislu će svako društvo, odnosno poslovni sustav, kao i svaka osoba postati društva koja uče.

Prema podacima iz 2008. godine rezultati istraživanja pokazuju kako je u Republici Hrvatskoj tek svaka pedeseta osoba sudjelovala u produbljivanju svoga znanja, dok u Švedskoj to čini svaka treća odrasla osoba, a u Sloveniji svaka sedma odrasla osoba (Sundać, 2009, 322).

Također, podaci Svjetske banke iz 2009. godine pokazuju da svaki treći građanin Republike Hrvatske s diplomom živi u inozemstvu. Tada je Hrvatska sa stopom migracije od 29,4% zauzela prvo mjesto u Europi po odlasku visokoobrazovanih ljudi. U 2013. godini migriralo je 15.000 ljudi. Procjenjuje se da je oko 70.000 građana odselilo u posljednje tri godine, a destinacije odlazaka su Kanada, SAD, Australija, Njemačka, Bugarska i Švedska. Odljev mozgova je postala naša stvarnost.

Tablica 3: Upisana djeca, učenici i studenti prema razinama obrazovanja na početku školske godine

Godina	Predškolsko obrazovanje (NSKO 0)			Osnovno obrazovanje (NSKO 1 i 2)			Srednje obrazovanje (NSKO 3)			Visoko obrazovanje (NSKO 5)		
	Dječji vrtići	Djeca	Odgovornici i učitelji	Škole	Učenici	Učitelji	Škole	Učenici	Nastavnici	Visoka učilišta	Studenti	Nastavnici i suradnici u nastavi
2009./ 2010.	1 444	99 317	9699	2 131	361 052	32 083	713	180 582	24 004	132	145 263	15863
2010./ 2011.	1 495	101 638	10 046	2 130	351 345	32 213	711	180 158	24 223	133	148 616	16 319
2011./ 2012.	1 513	102 857	10 464	2 136	342 028	32 394	715	183 807	24 737	134	152 857	16 594
2012./ 2013.	1 534	104 080	10 591	2 140	334 070	32 310	724	184 793	25 032	134	159 589	16 975

Izvor: Državni zavod za statistiku. Statistički ljetopis 2014.

Unutar tablice su navedeni podatci gdje su uključeni svi nastavnici i suradnici koji predaju na visokim učilištima te je broj nastavnika i suradnika u nastavi prikazan ekvivalentom pune zaposlenosti što odgovara stvarnom broju fizičkih osoba.

Tablica 4: Učenicima i studentima koji su završili osnovnu ili srednju školu odnosno diplomirali na visokim učilištima

Godina	Učenicima koji su završili osnovnu školu (NSKO 2)	Učenicima koji su završili srednju školu (NSKO 3)	Studentima koji su diplomirali na visokim učilištima (NSKO 5)	
			Stručni studij (NSKO 5.2)	Sveučilišni studij (NSKO 5.1)
2010.	47 630	44 810	9 670	22 708
2011.	49 586	42 669	11 153	25 335
2012.	47 959	43 248	11 557	25 407
2013.	45 749	44 324	11 329	23 923

Izvor: Državni zavod za statistiku. Statistički ljetopis 2014.

Stopa nezaposlenosti radne snage u dobi od 25 do 29 godina sa završenim tercijarnim obrazovanjem u 2013. godini iznosila je 23,5% što predstavlja enorman problem. Veću stopu nezaposlenosti u 2013. godini u usporedbi s Republikom Hrvatskom imale su Grčka i Španjolska.

Hrvatski zavod za zapošljavanje ističe kako je tijekom 2014. godine broj nezaposlenih koji se zaposlio u inozemstvu iznosio 3.484, od čega su 1.029 osobe u dobi od 15 do 29 godina. Enorman je broj razloga zašto ljudi odlaze. Povrh financijske situacije i životnog standarda, većina odlazi zbog usavršavanja znanja u svjetskim istraživačkim centrima.

Naglasak unutar izobrazbe bi se trebao staviti na rukovoditelje, odnosno osobe koje imaju direktan kontakt s kupcima na nacionalnim i regionalnim tržištima. Sigurna potvrda valjanosti proizvoda ili usluge svake tvrtke je povratna informacija zadovoljnih kupaca.

5. ZAKLJUČAK

Ekonomija znanja, odnosno ljudski kapital i konkurentnost u svezi s time treba učiniti takvim da pridonosi razvitku hrvatskoga gospodarstva. Do toga će doći kada se isti bude prepoznavao kao proizvodna snaga. Stoga, pred nama je dugi period u kojem će biti potrebno pronaći reforme i dostatna sredstva kako bi se mogli postići pozitivni rezultati.

Ljudski kapital Hrvatske nije dovoljno obrazovan i kvalitetan da bi odgovorio na teške zahtjeve suvremenoga gospodarstva.

Doživotno učenje je postalo prioritetno područje unutar kreiranja obrazovnih politika. UNESCO je uložio ogromne napore da se u zemljama članicama prihvati koncepcija „doživotnog učenja“. Takvim pristupom cjeloživotno učenje se počelo shvaćati kao sredstvo osobnog razvoja, sredstvo borbe protiv socijalne isključenosti, odnosno sredstvo socijalne kohezije.

ABSTRACT

The program of the Croatian Government for the period 2011 to 2015 and Entrepreneurship Development Strategy 2013 to 2020 created the "Business impulse" in 2015. Positive progress and growth of the entire sector, regardless of the economic crisis, have been achieved on the basis of such programs. Sector SMEs in 2013 shows an increase of investments by the amount of 19.83%, thus the total revenue increased by 5.6%, as well as the number of employees and the exports. Companies Act and Amendments have enabled one to run a business more smoothly resulting in an increase of opened companies. The Ministry of Entrepreneurship and Crafts of the Republic of Croatia points out that in the last three years the implementation of the above mentioned Act have resulted in opening 34.198 companies and 25.818 trades. Within the Crafts Act there has been a reduction in the amount of mandatory contributions by 50% and abolished the variable part of the chamber contributions. The Europe 2020 strategy and the Common Strategic Framework provide funds for Croatian cohesion policy in order to increase employment, energy efficiency and utilization of renewable energy, investment in research and development, investment in education, and poverty reduction. Activities of the Regional Centre for Entrepreneurial Learning SEE countries raises the awareness of formal and informal education. Lifelong learning is important for the development of SMEs in order to achieve the best efficiency, and to employ people with high academic qualifications. It is absolutely easier for educated personnel to reach a more competitive level of individual products and services, and more effective business model in terms of innovation.

Key words: *self-employment; educators; competitiveness; efficiency*

LITERATURA

1. Državni zavod za statistiku. (2014). *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2014*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
2. Divjak, T. (2006). *Life coach: Kako upravljati karijerom*. Zagreb: Lider press
3. Ermin, K. (2012). *Značaj obrazovanja menadžera*. Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, 3 (2012), 1.
4. Marušić, S. (2001). *Obrazovanje menadžera. Odgoj i obrazovanje: bijeli dokument o hrvatskom obrazovanju*. Zagreb: Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske.
5. Marušić, S. (2001). *Upravljanje ljudskim potencijalima*. Zagreb: Adeco: Ekonomski institut.
6. Plantić, D. (2005). *Koncepcijom cjeloživotnog učenja do veće konkurentnosti Hrvatske*. Ekonomski pregled, 56 (1-2), 93-101.
7. Pastuović, N. (2008). *Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju*. Odgojne znanosti 10, 2 (16), 253-267.
8. Sundać, D. (2009). *Vrijednost ljudskog kapitala u Hrvatskoj – usporedba s odabranim europskim zemljama*. Ekonomski pregled, 60 (7-8), 315-331.
9. Škreblić, T. (1999). *Cjeloživotno učenje: sudbina suvremenog čovjeka*. Obrazovanje odraslih, 43 (1/4), 89-96.
10. Tunjić, N. (2009). *Formalno i neformalno cjeloživotno obrazovanje – imperativ učinkovitosti odgoja u novoj Europi. Neformalno obrazovanje i informalno učenje odraslih*. Zagreb: Hrvatsko andragoško društvo, 20, 59-72.
11. Tadin, H. (2007). *Cjeloživotno učenje za povećanje konkurentnosti poduzeća u Europskoj uniji*. Ekonomija, 14 (1), 143-150.
12. Vlada Republike Hrvatske. (2015). *Poduzetnički impuls 2015*. Program poticanja poduzetništva i obrta. Zagreb: Ministarstvo gospodarstva i obrtništva.
13. Vujić, V. (2004). *Menadžment ljudskog kapitala*. Rijeka; Opatija: Fakultet za turistički i hotelski menadžment.